

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА

Кваліфікаційна робота

на тему:

«ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ У СКАНДИНАВІЇ»

здобувача вищої освіти першого
освітнього рівня (бакалавр)
спеціальності 242 Туризм освітньої
ОПП «Туризмознавство»

МАЛІКОВОЇ АЛІНИ ДМИТРІВНИ

Науковий керівник:

старший викладач

Наталія ШУМЛЯНСЬКА

Кваліфікаційна робота допущена до

Захисту

рішенням кафедри культурології та

музеєзнавства

Протокол № ___ від «__» _____ 2025 р.

Зав. кафедри _____ Анатолій ЩЕРБАНЬ

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ.....	6
1.1. Поняття туризму та його класифікація.....	6
1.2. Сутність та особливості екологічного туризму.....	7
1.3. Світова географія екотуризму: провідні регіони розвитку.....	9
1.4. Основні принципи сталого розвитку в туризмі.....	10
Висновки до Розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ.....	14
2.1. Туристичні характеристики Скандинавського регіону.....	14
2.2. Екологічні тури в Швеції, Норвегії, Данії, Фінляндії: порівняльний аналіз.....	15
2.3. Приклади еко-турів: формати, маршрути, тематика.....	19
2.4. Пропозиції українських туроператорів щодо турів до Скандинавії.....	21
2.5. Сучасні тенденції та проблеми розвитку екотуризму в Скандинавії.....	25
Висновки до Розділу 2.....	28
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА АВТОРСЬКОГО ЕКО-ТУРУ ДО СКАНДИНАВІЇ.....	31
3.1. Визначення цільової аудиторії.....	31
3.2. Ідея та концепція туру.....	33
3.3. Маршрут туру: географія, об'єкти, тривалість.....	35
3.4. Технічна карта туру (графік, логістика, сезонність).....	39
3.5. Калькуляція вартості туру (орієнтовна).....	44
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48

ВСТУП

У сучасному світі, коли зростає усвідомлення екологічних проблем, все більше уваги приділяється сталому розвитку, зокрема в туристичній сфері. Екологічний туризм, як одна з форм сталого туризму, виступає не лише альтернативою масовому туризму, але й ефективним інструментом збереження довкілля, підтримки місцевих громад та формування екологічної культури. Особливої актуальності він набуває у країнах, де гармонійне поєднання природи, екологічної політики та культурної самобутності створює унікальні можливості для розвитку цієї туристичної галузі. Саме таким регіоном є Скандинавія, яка демонструє високий рівень екологічної свідомості, інноваційні підходи в туризмі та турботу про природне середовище.

Актуальність теми зумовлена необхідністю глибшого дослідження досвіду скандинавських країн у сфері екотуризму, що може стати орієнтиром для удосконалення туристичних практик в Україні. Вивчення моделей організації екологічного туризму в Швеції, Норвегії, Данії та Фінляндії дозволяє краще зрозуміти механізми впровадження принципів сталого розвитку у туристичну галузь.

Метою роботи є дослідити особливості розвитку екологічного туризму у Скандинавських країнах, виявити ефективні практики та на їх основі розробити авторський еко-тур до Скандинавії.

Об'єктом дослідження є екологічний туризм як явище сучасного туристичного простору.

Предмет дослідження – специфіка організації та розвитку екотуризму у Скандинавських країнах та особливості створення туристичних продуктів на засадах сталого розвитку.

Завдання дослідження:

1. Розглянути поняття, сутність та основні риси екологічного туризму.

2. Проаналізувати стан і тенденції розвитку екотуризму у країнах Скандинавії.
3. Вивчити приклади існуючих еко-турів та пропозицій українських туроператорів.
4. Розробити власну концепцію авторського екологічного туру до Скандинавії.
5. Оцінити перспективи впровадження досвіду Скандинавії в українські реалії.

Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові методи дослідження: аналіз, синтез, порівняльний метод, системний підхід, а також практичні методи проектування туристичних маршрутів.

Структура роботи. Дипломна робота складається з трьох розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 40 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Поняття туризму та його класифікація

У нинішніх умовах глобалізації та стрімкого розвитку мобільності туризм перетворився на одну з провідних галузей світової економіки. Туризм виконує важливу соціальну, економічну та культурну функцію, сприяючи міжкультурному діалогу, створенню робочих місць, збереженню культурної спадщини та охороні навколишнього середовища. Однак для глибшого розуміння його ролі в суспільстві необхідно насамперед окреслити суть цього явища.

Туризм — тимчасовий виїзд особи з місця постійного проживання з оздоровчою, пізнавальною, професійно-діловою чи іншою метою без оплачуваної діяльності цієї особи в місці перебування. [1]

Туризм охоплює широкий спектр видів подорожей, кожен із яких має свою специфіку. Для систематизації та вивчення цього явища використовується класифікація туризму, що базується на різних критеріях. Найпоширенішими є такі класифікаційні ознаки:

1. За метою подорожі: рекреаційний (відпочинковий), культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, спортивний, діловий, релігійний, пригодницький, екологічний тощо;
2. За тривалістю: короткотерміновий (до 3 діб), середньої тривалості (до 7–14 діб), довготерміновий (понад 14 діб);
3. За способом організації: організований (через туроператорів і турагентів) та неорганізований (індивідуальний, самостійно спланований);
4. За територіальною ознакою: внутрішній (у межах країни проживання), міжнародний (виїзний та в'їзний);

5. За сезонністю: літній, зимовий, міжсезонний;

6. За формою пересування: пішохідний, велосипедний, водний, автомобільний, залізничний, авіаційний тощо.

Серед усіх форм туризму зростає популярність так званого альтернативного туризму, який протиставляється масовому. До нього належить екологічний туризм (екотуризм), що вирізняється орієнтацією на природоохоронні принципи, мінімізацію шкоди довкіллю та взаємодію з місцевими громадами.

Також зазначимо, що практично до всіх видів туризму за визначеними класифікаційними ознаками можна додати комбінований туризм, що передбачає поєднання того чи іншого відпочинку залежно від ознаки класифікації.

Наприкінці можна додати, що із зміною вимог, пропонованих до обсягу і якості туристичних послуг, появою нового вигляду і форм туристичної діяльності, класифікація туризму також потребує трансформації, тому вона постійно знаходиться в процесі удосконалення і не може вважатися остаточною.
[2]

1.2. Сутність та особливості екологічного туризму

У відповідь на зростання екологічної кризи, урбанізацію та масовий туризм, який часто завдає шкоди довкіллю, сформувався новий підхід до організації подорожей — екологічний туризм, або екотуризм. Цей вид туризму став не лише популярною альтернативою традиційному відпочинку, а й важливим засобом сталого розвитку.

Екологічний туризм (англ. ecotour, ecotourism) — порівняно нове поняття в туристичній діяльності. [3] Основна причина виникнення екологічного туризму знаходиться у невідрегульованості відносин у системі «суспільство-природа», або в туристичній інтерпретації — «туризм-екологія». Саме орієнтацією на екологічну складову можна пояснити підвищену увагу в останні роки до

відвідування місць з незмінним або мало зміненим природним середовищем. Численні опитування туристів свідчать, що серед провідних мотивів туристських подорожей на перший план все більше виступає прагнення людей до спілкування з природою. Звідси походження близьких за змістом понять «м'який туризм» (soft tourism, або розширений варіант nature tourism with a soft touch — дослівно: природний туризм з м'яким дотиком до природи), «зелений туризм» тощо.

Необхідно зазначити, що внаслідок «понятійної» плутанини багато експертів із туризму відмовилися від використання терміна, тому що він трактується різними групами споживачів по-різному. Звідси і висновок міжнародного товариства екотуризму (TIES) про те, що ще довго не буде чіткого розмежування між туризмом і екотуризмом. [4]

Основними характерними рисами екологічного туризму є:

- Орієнтація на природу: подорожі здійснюються до екологічно цінних, збережених природних територій — національних парків, заповідників, лісів, гірських або прибережних зон;
- Мінімальний вплив на довкілля: передбачає дотримання суворих норм екологічної поведінки, відсутність шкоди для природи під час подорожі;
- Освітній компонент: учасники туру дізнаються про біорізноманіття, екосистеми, екологічні проблеми, культурну спадщину місцевих громад;
- Підтримка місцевих громад: екотуризм сприяє створенню робочих місць, розвитку малого бізнесу (проживання в зелених садибах, локальна кухня, гіді з місцевого населення);
- Сталий розвиток: у центрі екотуризму — баланс між економічною вигодою, соціальною відповідальністю та екологічною безпекою. [33]

Окремою перевагою екотуризму є його виховний потенціал, адже він формує у туристів екологічну свідомість, відповідальне ставлення до природи, сприяє популяризації ідей сталого способу життя.

Основний метод збереження довкілля людиною — дотримання правил поведінки, створених з метою збереження екосистеми. Правила сформульовані чітко і структуровано, і є підґрунтям екологічного виховання, яке можна вважати своєрідним трендом сучасності. Найпростіші положення: не забруднювати оточуюче середовище залишками життєдіяльності; не втручайтеся у цілісність тваринного та рослинного світу. Навіть незначний вплив на флору та фауну може мати масштабні негативні наслідки. [34]

Освітній аспект екологічного туризму є ключовим для підвищення екологічної обізнаності сучасної особистості. Необхідні дані можна отримати, ознайомлюючись з інформацією у підручниках та спеціалізованих інтернет-джерелах, відвідуючи заповідники та екопарки. Таким чином можна поглибити рівень знань щодо переліку правил, зосереджених на збереження природної цілісності, та зробити внесок в охорону навколишнього середовища. [5]

Екологічний туризм також різниться за формами: це можуть бути пішохідні походи, спостереження за дикою природою, екологічні експедиції, велосипедні та водні тури, агротуризм, візити до заповідників та етно-екологічних поселень. Його особливість — у тісному поєднанні рекреації, пізнання та збереження природного середовища. Саме тому розвиток екологічного туризму має стратегічне значення як для окремих країн, так і для світового туристичного ринку загалом.

1.3. Світова географія екотуризму: провідні регіони розвитку

Екотуризм набуває особливої популярності у 2024-му році. За даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), цей вид відпочинку став одним з найбільш масштабних сегментів сучасної туристичної індустрії. Щорічний приріст ринку завдяки екологічному туризму складає близько 20%.

Згідно з опитуваннями туристичних агентств, які були проведені на території Європи протягом 2023-2024-го років, близько 73% туристів з усього

світу демонструють інтерес до екотуризму і готові приділяти увагу та переплачувати за екологічно відповідальні подорожі. [5]

Розвиток екологічного туризму у світі тісно пов'язаний із природно-географічними, соціальними та економічними умовами регіонів. Екотуризм найінтенсивніше розвивається там, де поєднуються унікальні природні ресурси, ефективна державна політика охорони довкілля та екологічна свідомість суспільства.

Одними з найбільш динамічних регіонів розвитку екологічного туризму є країни Латинської Америки, Африки, Азії та Європи. Кожен із цих регіонів має свої унікальні особливості, які сприяють формуванню сприятливого середовища для розвитку екотуризму.

Латинська Америка. Країни, такі як Коста-Рика, Еквадор, Перу та Бразилія, стали прикладом ефективного поєднання природної спадщини та туризму. Зокрема, Коста-Рика вважається піонером екотуризму — понад 25% її території охоплюють національні парки та біосферні резервати. Туристи приїжджають сюди для спостереження за тропічною флорою та фауною, участі в екологічних експедиціях, а також для проживання в сертифікованих «зелених» готелях. Держава активно стимулює розвиток екотуризму шляхом впровадження програм сталого туризму. [6]

Африка. В Африці основними центрами екотуризму є Південна Африка, Кенія, Танзанія та Намібія. Тут екотуризм тісно пов'язаний із сафарі-подорожами, що проводяться у національних парках — Серенгеті, Масай-Мара, Крюгер. Еко туристи мають змогу спостерігати за дикими тваринами у природному середовищі, а частина доходів спрямовується на охорону природи та розвиток місцевих громад. Такі ініціативи є важливим джерелом економічної підтримки для сільських регіонів, зменшуючи залежність від браконьєрства. [7]

Азія. Регіон вирізняється різноманіттям форм екотуризму: від гірських походів у Гімалаях до екскурсій мангровими лісами Південно-Східної Азії. В Непалі та Індії популярністю користуються трекінгові маршрути в гірських

районах, де важливу роль відіграє співпраця з місцевими громадами. Водночас у В'єтнамі, Індонезії та Таїланді розвиваються екотуристичні ініціативи, спрямовані на збереження коралових рифів, лісів і водно-болотних угідь. [8]

Європа. У європейському контексті прикладом збалансованого розвитку екотуризму є скандинавські країни, Швейцарія, Австрія, Словенія та Німеччина. Тут діє низка ініціатив, пов'язаних із зеленими маршрутами, сертифікованими екологічними готелями, розвитком велотуризму, агротуризму та природоохоронними заходами. Наприклад, Словенія має національну програму «Зелена схема словенського туризму» (Slovenia Green), що стимулює екологічну сертифікацію муніципалітетів, туристичних об'єктів та маршрутів. [9]

Північна Америка. У США та Канаді екотуризм базується на широкій мережі національних парків, екологічних центрів, природоохоронних територій. Серед популярних напрямів — Єллоустонський національний парк, Гранд-Каньйон, Канадські Скелясті гори. Екотуризм у цих країнах є частиною освітніх програм і тісно пов'язаний із волонтерськими проектами, що орієнтовані на моніторинг екосистем і сприяння збереженню біорізноманіття. [10]

Загалом, у кожному регіоні світу розвиток екотуризму залежить від ефективної екологічної політики, високого рівня поінформованості населення та інтеграції туристичної діяльності у систему сталого розвитку. Світова практика демонструє, що екотуризм не лише створює додану вартість для туристичного бізнесу, але й формує нову парадигму відповідального споживання природних ресурсів.

Особливу роль у цьому процесі відіграє екологічна сертифікація. Міжнародні стандарти, такі як ISO 14001 (Системи екологічного управління) або програми сертифікації Green Globe та Travelife, забезпечують інтеграцію принципів сталого розвитку у роботу туристичних компаній, готелів, транспортних операторів. Завдяки цьому туристи мають змогу обирати екологічно відповідальні маршрути, а компанії у свою чергу — отримувати конкурентну перевагу на ринку. [11]

1.4. Основні принципи сталого розвитку в туризмі

Поняття сталого розвитку стало ключовим не лише в екологічній політиці, але й у сфері туризму. Сталий туризм — це такий вид туристичної діяльності, що забезпечує довготривале збереження природних, соціокультурних та економічних ресурсів. Його головна мета — гармонізація взаємодії між туристами, місцевими громадами, природним середовищем та економікою території, де відбувається туристична діяльність.

Уперше концепція сталого розвитку на глобальному рівні була сформульована в доповіді «Наше спільне майбутнє» (1987), підготовленій Міжнародною комісією з довкілля та розвитку при ООН. Там наголошено, що сталий розвиток — це розвиток, що задовольняє потреби теперішнього покоління без загрози для можливості майбутніх поколінь задовольнити свої потреби [12].

Сталий туризм базується на трьох основних взаємопов'язаних складових:

- екологічній — охорона природних ресурсів, біорізноманіття та екосистем;
- економічній — довготривала вигода для місцевих громад,;
- соціокультурній — збереження культурної спадщини, локальної ідентичності, соціальної згуртованості.

Всесвітня туристична організація (UNWTO) визначає сталий туризм як такий, що враховує повний спектр його теперішнього та майбутнього впливу — економічного, соціального, екологічного — і задовольняє потреби відвідувачів, індустрії, навколишнього середовища та приймаючих громад [13].

Основні принципи сталого туризму:

Збереження навколишнього природного середовища. Туризм не повинен призводити до деградації природних ресурсів. Організація турів повинна базуватись на оцінці впливу на довкілля (Environmental Impact Assessment), застосуванні принципів екологічного менеджменту, дотриманні нормативів

поводження з відходами, водою та енергією. Особлива увага приділяється збереженню незайманих природних територій, таких як національні парки, біосферні заповідники, прибережні зони.

Економічна життєздатність. Туризм має сприяти довготривалому економічному розвитку територій. Це означає створення стабільних робочих місць для місцевого населення, розвиток малого підприємництва, підвищення доходів і зниження залежності від зовнішніх фінансових джерел. Міжнародні приклади, такі як моделі громадського туризму в Коста-Риці та Кенії, підтверджують ефективність цієї стратегії [6; 7].

Соціальна рівність і залучення громад. Участь місцевого населення в плануванні, реалізації та моніторингу туристичних проєктів — обов'язкова умова сталого туризму. Це забезпечує не лише справедливий розподіл прибутку, а й зміцнює локальну ідентичність, підтримує традиційні ремесла, звичаї, мову. Крім того, така участь знижує ризик конфліктів між туристами та місцевими жителями.

Освітній та виховний компонент. Сталий туризм передбачає інформування туристів про важливість охорони природи та культури. Екологічні маршрути, інтерактивні музеї, гіді-екологи — це інструменти, які сприяють формуванню екологічної свідомості. Туристи повинні бути не лише споживачами вражень, а й активними учасниками сталого розвитку [3; 10].

Мінімізація негативного впливу туризму. Будь-який туризм створює певне навантаження на території. Тому важливо регулювати кількість відвідувачів, забезпечувати контроль за туристичною інфраструктурою (готелі, кемпінги, транспорт), використовувати відновлювані джерела енергії, екологічно чисті матеріали, знижувати викиди CO₂. Одним із провідних прикладів цього підходу є концепція Zero Carbon Travel, яку реалізують скандинавські туроператори [14].

Справедливий розподіл вигоди. Сталий туризм має приносити користь усім учасникам процесу: туристам, місцевим громадам, підприємствам і державі. Це

включає прозору податкову політику, стимулювання етичного бізнесу, боротьбу з експлуатацією працівників.

Інструменти реалізації принципів сталого туризму:

Сертифікація екотуризму (Green Globe, Travelife, EU Ecolabel);

- Місцеве планування туризму, засноване на принципах екологічного менеджменту;
- Системи управління відвідувачами (наприклад, обмеження кількості туристів у національних парках);
- Навчання персоналу та туристів у сфері сталого поведіння з ресурсами.

Наприклад, Словенія впровадила програму «Slovenia Green», яка базується на добровільній сертифікації екологічно відповідальних об'єктів — муніципалітетів, готелів, парків, туристичних агентств. Така практика дозволяє відстежувати вплив туризму на довкілля та підвищує привабливість країни для екологічно свідомих мандрівників [9].

Інший приклад — Швеція, де туризм підтримується через державну політику скорочення викидів CO₂ та розвиток екотранспортної інфраструктури (електропоїзди, вело- та пішохідні маршрути, електричні пороми) [14].

Висновки до Розділу 1

Сутність екотуризму виявляється у його зв'язку з охороною довкілля, просвітницькою функцією та підтримкою локальних спільнот. Важливим аспектом стало розуміння того, що цей вид туризму — не лише про дозвілля, а й про відповідальне ставлення до ресурсів, про формування культури поведінки в природному середовищі.

Огляд географії екотуризму дозволив краще зрозуміти, які регіони світу є лідерами у цьому напрямі. Виявлено, що ефективний розвиток можливий там, де поєднуються природна унікальність, законодавча підтримка, участь громад і

попит з боку туристів. Практики Латинської Америки, Азії, Європи та Північної Америки показують, наскільки по-різному може реалізовуватись екотуризм, але водночас мають спільні цінності.

Окрема увага була зосереджена на концепції сталого розвитку. Принципи, які лежать в основі сталого туризму, стали ключовими орієнтирами для розуміння, як має бути організована діяльність у цій сфері.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ

2.1. Туристичні характеристики Скандинавського регіону

Скандинавія стабільно залишається одним із найпривабливіших напрямів у Європі для туристів, які шукають якісний сервіс у поєднанні з природною автентичністю. До регіону відносять Швецію, Норвегію, Данію та Фінляндію — країни, які мають спільні риси в політиці сталого розвитку, підходах до організації туризму та ціннісному ставленні до природи.

Однією з ключових переваг є багатство природних ресурсів. Туристи приїжджають сюди заради мальовничих фіордів, озер, лісів, гірських хребтів та можливості побачити північне сяйво. Усі країни регіону мають розвинену мережу охоронюваних територій. У Фінляндії понад 40 національних парків, у Норвегії – понад 30, у Швеції – приблизно стільки ж [15; 16; 17]. Природні об'єкти інтегровані в туристичну інфраструктуру так, щоб їх можна було відвідувати без шкоди для екосистем.

Ще одна важлива риса — продумана система транспорту. Внутрішня мобільність дозволяє легко пересуватись між містами та природними об'єктами. У всіх чотирьох країнах діє зручне сполучення: поїзди, автобуси, пороми, велосипедні доріжки. Турист може подорожувати екологічно, без потреби в оренді авто, навіть у віддалених районах [18].

Скандинавський туризм не обмежується природними ландшафтами. Значну роль відіграє культурна складова. У регіоні шанують традиції, підтримують

місцеву кухню, фольклор, ремесла. Тут також проживають корінні народи, зокрема саамі, культура яких інтегрується у туристичні продукти. У Швеції та Норвегії популяризується спосіб життя *friluftsliv* — це прагнення до перебування на свіжому повітрі, незалежно від пори року чи погоди [19].

На рівні державної політики екологічні цінності теж мають високий пріоритет. Наприклад, Данія орієнтується на «зелену» економіку [20], Фінляндія впроваджує цифрові рішення у сфері туризму, щоб зменшити вплив на довкілля [21], а Швеція активно підтримує ініціативи зі створення екоферм та розвитку гастрономічного туризму з локальним акцентом.

Підходи скандинавських країн до організації туризму базуються на високій екологічній свідомості та підтримці сталих практик з боку держави, бізнесу і суспільства. Це дозволяє формувати унікальні продукти, які відповідають запитам екологічно відповідального туриста.

2.2. Екологічні тури в Швеції, Норвегії, Данії, Фінляндії: порівняльний аналіз

Скандинавські країни — Швеція, Норвегія, Данія та Фінляндія — є світовими лідерами у сфері екологічного туризму. Кожна з них має унікальні підходи до організації еко-турів, що базуються на природних ресурсах, культурних традиціях та державній політиці сталого розвитку. Нижче наведено порівняльний аналіз їхніх практик.

Швеція активно розвиває екологічний туризм через концепцію «*friluftsliv*» — життя на відкритому повітрі, яке передбачає гармонійне співіснування з природою. Країна пропонує численні маршрути для піших походів, велосипедних турів та катання на каное, зокрема у національних парках, таких як Абіску або Сарек. Важливим елементом є система «*Allemansrätten*» — право кожного вільно пересуватися природою, але з дотриманням екологічних норм [19].

Швеція також відома своїми еко-готелями, які сертифіковані за стандартами «Nordic Swan Ecolabel». Наприклад, готель «Treehotel» у Лапландії пропонує проживання у будинках на деревах, що збудовані з екологічно чистих матеріалів і живляться від сонячних батарей.

Норвегія славиться своїми фіордами та гірськими ландшафтами, які стали основою для еко-турів. Одним із найпопулярніших напрямів є маршрут «Трольстиген», що поєднує піші прогулянки з екологічною освітою. Країна активно розвиває водний туризм, використовуючи електричні поромы та човни з нульовим рівнем викидів .

Норвегія також є піонером у застосуванні принципів кругової економіки в туризмі. Наприклад, у місті Берген діє програма «Green Travel», яка заохочує туристів користуватися громадським транспортом та велосипедами замість автомобілів [18].

Данія орієнтується на «зелений» урбаністичний туризм. Столиця Копенгаген вважається одним з найекологічніших міст світу завдяки розвинутій велоінфраструктурі та використанню відновлюваних джерел енергії. Туристам пропонуються еко-тури містом, де вони можуть відвідати зелені парки, такі як «Kongens Have», або еко-ресторани, які використовують локальні продукти.

У Данії також популярний агротуризм. На острові Борнхольм туристи можуть взяти участь у збиранні врожаю або відвідати ферми, що працюють за принципами органічного землеробства [20].

Фінляндія робить акцент на зимовому екотуризмі. Лапландія пропонує туристам спостереження за північним сяйвом, подорожі на собачих упряжках та проживання в іглу, збудованих з екологічно безпечних матеріалів. Країна також відома своїми національними парками, такими як «Нууксіо», де туристи можуть долучитися до програм з моніторингу дикої природи [15].

Фінляндія активно використовує цифрові технології для зменшення впливу туризму на довкілля. Наприклад, додаток «National Parks Finland» надає

інформацію про маршрути, рівень їхнього навантаження та екологічні рекомендації [21].

Порівняльний аналіз

Країна	Природні ресурси	Інфраструктура	Культурний компонент	Державна підтримка
Швеція	Гори, ліси, національні парки (Абіску, Сарек), маршрути для походів і каное	Еко-готелі (Nordic Swan Ecolabel), піші та веломаршрути	Концепція «friluftsliv», традиції саамів	Програми сталого туризму, «Allemansrätten»
Норвегія	Фіорди, гори, маршрут «Трольстиген»	Електричні поромы, човни з нульовими викидами	Помірна інтеграція місцевих традицій	Програма «Green Travel», кругова економіка
Данія	Урбаністичні парки, зелені зони (Kongens Have)	Найкраща велоінфраструктура, зелений транспорт у Копенгагені	Сучасна екокультура, агротуризм	Сильні міські екоініціативи
Фінляндія	Національні парки (Нууксіо), зимові ландшафти Лапландії	Еко-транспорт, цифрові додатки (National Parks Finland)	Традиції саамів, зимовий туризм (північне сяйво, іглу)	Природоохоронні програми, цифрові еко-рішення

Таблиця 1. Порівняльна характеристика екотуризму у скандинавських країнах

Скандинавські країни демонструють різні, але однаково ефективні підходи до розвитку екологічного туризму. Їхній досвід може бути корисним для інших регіонів, зокрема України, яка також має потенціал для розвитку еко-турів.

2.3. Приклади еко-турів: формати, маршрути, тематика

Скандинавські країни – Швеція, Норвегія, Данія та Фінляндія – пропонують різноманітні екологічні тури, які гармонійно поєднують відпочинок,

знайомство з природою та культурою, а також принципи сталого розвитку. Ці тури розроблені з урахуванням унікальних природних ресурсів регіону, місцевих традицій і потреб туристів, які прагнуть мінімізувати свій вплив на довкілля. Формати варіюються від активних походів до освітніх програм, а маршрути охоплюють як дикі території, так і міські зелені зони. Розглянемо приклади еко-турів у кожній країні, щоб зрозуміти їхню специфіку та привабливість.

У Швеції популярними є піші походи національними парками. Наприклад, маршрут у парку Абіску в Лапландії дозволяє туристам насолодитися арктичними краєвидами, горами, річками та водоспадами. Цей тур ідеально втілює шведську концепцію «friluftsliv» – життя на свіжому повітрі в гармонії з природою. Ночівля відбувається в екологічних хатинах чи кемпінгах, побудованих із натуральних матеріалів, а гіді діляться знаннями про місцеву флору, фауну та важливість збереження екосистем. Ще один цікавий варіант – велосипедні тури архіпелагом Швеції. Маршрут пролягає через мальовничі острови, де гості зупиняються в еко-готелях, сертифікованих за стандартом «Nordic Swan Ecolabel». Тематика таких турів часто зосереджена на морських екосистемах і екологічній освіті. За даними Visit Sweden, у 2024 році такі тури привернули понад 150 тисяч відвідувачів, що свідчить про їхню популярність [14; 19; 22].

Норвегія вражає еко-турами, що поєднують красу фіордів і активний відпочинок. Маршрут «Трольстиген» (Дорога тролів) популярний серед любителів піших прогулянок. Туристи милуються горами, водоспадами та дізнаються про геологію регіону й методи захисту природи. Пересування часто відбувається на електричних велосипедах чи поромах із нульовими викидами, що підкреслює екологічний підхід. Інший приклад – водні тури Гейрангер-ф'ордом, об'єктом ЮНЕСКО. Гіді розповідають про збереження водних екосистем і показують диких тварин, як-от орлів чи тюленів. Норвезькі туроператори, за даними Nordic Council of Ministers, активно просувають тури, що підтримують кругову економіку, спрямовуючи частину доходів на охорону фіордів. Тематика

включає природу, екологію та елементи місцевої рибальської культури [17; 18; 23].

Данія вирізняється «зеленим» урбаністичним туризмом. У Копенгагені популярні вело-екскурсії, під час яких туристи оглядають зелені парки, як-от «Kongens Have», і сучасні енергоефективні будівлі. Еко-ресторани пропонують страви з локальних органічних продуктів, що підкреслює ідею сталого харчування. Агротуризм на острові Борнхольм також має попит: гості беруть участь у збиранні врожаю, живуть на фермах, які використовують сонячну енергію та органічні методи. За даними Wonderful Copenhagen, у 2024 році вело-тури в столиці залучили понад 200 тисяч учасників, що показує успіх «зелених» ініціатив. Тематика турів часто пов'язана з міською екологією та підтримкою місцевих фермерів, що робить Данію унікальною в цьому аспекті [20; 24].

Фінляндія приваблює зимовими еко-турами, особливо в Лапландії. Подорожі на собачих упряжках дозволяють насолодитися засніженими пейзажами, а гіді навчають етичного ставлення до тварин і збереження арктичної природи. Ночівля в іглу з льоду та снігу створює незабутній досвід із мінімальним впливом на довкілля. Ще один маршрут – національний парк Нууксіо, де туристи спостерігають за лисицями, оленями та долучаються до програм моніторингу дикої природи. Додаток «National Parks Finland» допомагає планувати поїздку, надаючи поради щодо екологічної поведінки. Тематика турів часто включає зимовий відпочинок, північне сяйво та культуру саамів, що додає культурної цінності [15; 21].

В усіх країнах набирають популярності волонтерські еко-тури. У Швеції та Фінляндії туристи допомагають у моніторингу дикої природи, збираючи дані про популяції тварин чи стан лісів. У Норвегії поширені проєкти з очищення узбережжя фіордів, а в Данії – висадка дерев у міських зонах. Такі ініціативи підтримують місцеві громади та формують у туристів екологічну свідомість. Звіт Nordic Innovation зазначає, що волонтерські тури в регіоні зросли на 15% у 2024

році порівняно з попереднім роком, що свідчить про інтерес до активної участі [25].

Різноманіття форматів – піші, велосипедні, водні, зимові тури – дозволяє задовольнити різні вподобання. Маршрути охоплюють як віддалені природні зони, так і міські території, а тематика поєднує природу, культуру та освіту. Досвід Скандинавії надихає на створення подібних турів в Україні, де Карпати чи Чорноморське узбережжя мають великий потенціал для екотуризму.

2.4. Пропозиції українських туроператорів щодо турів до Скандинавії

Скандинавські країни – Швеція, Норвегія, Данія та Фінляндія – приваблюють українських туристів унікальними природними ландшафтами, високим рівнем екологічної свідомості та можливістю поєднати активний відпочинок із пізнанням культури. Українські туроператори, реагуючи на зростаючий інтерес до екологічного туризму, розробляють різноманітні пропозиції, які включають як класичні тури, так і елементи еко-підходу. Цей розділ присвячений аналізу пропозицій українських туроператорів щодо турів до Скандинавії, їхніх форматів, маршрутів, особливостей та відповідності принципам сталого розвитку.

Український туристичний ринок активно розвивається, і Скандинавія займає особливе місце серед популярних напрямів. Туроператори, такі як «TUI Ukraine», «Join UP!», «Пілот», «Кий Авіа» та «Феєрія», пропонують широкий вибір турів до регіону. Більшість із них зосереджені на комбінованих маршрутах, які охоплюють кілька країн, щоб туристи могли познайомитися з різноманітністю Скандинавії. Наприклад, популярний тур від «TUI Ukraine» під назвою «Скандинавська сага» триває 7–10 днів і включає відвідування Стокгольма (Швеція), Осло (Норвегія) та Копенгагена (Данія). Програма передбачає оглядові екскурсії містами, круїз поромом між столицями та відвідування музеїв, таких як музей Васа у Стокгольмі чи музей кораблів вікінгів в Осло. Хоча ці тури не

завжди позиціонуються як екологічні, деякі оператори додають елементи сталості, наприклад, пропонують переміщення на комфортабельних автобусах із низьким рівнем викидів [25].

Ще один приклад – тури від «Join UP!», які часто включають Фінляндію до маршруту. Їхня пропозиція «Північна казка» охоплює Гельсінкі, Лапландію та Стокгольм. У Фінляндії туристи відвідують село Санта-Клауса в Рованіємі, катаються на собачих чи оленячих упряжках і мають шанс побачити північне сяйво. Маршрут поєднує зимовий відпочинок із культурними екскурсіями, наприклад, відвідуванням собору Успіння Пресвятої Богородиці в Гельсінкі. Однак екологічний аспект у таких турах часто обмежується рекомендаціями для туристів, як-от сортування сміття чи використання багаторазових пляшок для води. Це свідчить про те, що українські туроператори поступово вводять елементи сталості, але повноцінних еко-турів поки небагато [26].

Туроператор «Феєрія» вирізняється більш індивідуальним підходом. Їхній тур «Фіорди Норвегії» зосереджений на природних пам'ятках. Маршрут включає Осло, Берген і регіон фіордів, зокрема Согне-ф'орд і Гейрангер-ф'орд. Туристи подорожують поїздами, поромами та автобусами, що дозволяє зменшити вплив на довкілля порівняно з авіаперельотами всередині країни. Програма передбачає піші прогулянки, наприклад, до скелі Язык Троля, та екскурсії, де гіді розповідають про геологію фіордів і важливість їхнього збереження. Цей тур наближається до принципів екотуризму, адже акцентує увагу на природі та мінімальному впливі на неї. Крім того, «Феєрія» співпрацює з місцевими скандинавськими партнерами, які дотримуються екологічних стандартів, наприклад, використовують електричні поромы [27].

Менш відомі туроператори, як-от «Пілот», пропонують бюджетніші варіанти. Їхній тур «Скандинавський експрес» триває 5–7 днів і охоплює Копенгаген, Стокгольм і Осло. Основний акцент – на міських екскурсіях, відвідуванні парків і музеїв, таких як парк Вігеланда в Осло чи сад Тіволі в Копенгагені. Хоча ці тури рідко мають чіткий екологічний фокус, деякі оператори

додають опції, як-от оренда велосипедів у Копенгагені, що відповідає данській традиції «зеленого» транспорту. Проте брак інформації про екологічні практики, як-от скорочення викидів чи підтримка місцевих громад, обмежує відповідність таких турів принципам сталого розвитку [25; 28].

Окремої уваги заслуговують пропозиції від спеціалізованих агенцій, таких як «ЕкоТур Україна», які намагаються адаптувати скандинавський досвід екотуризму. Їхній тур «Еко-мандрівка Скандинавією» триває 8 днів і включає піші прогулянки національним парком Абіску в Швеції, круїз фіордами Норвегії та відвідування парку Нууксіо у Фінляндії. Туристи ночують у еко-готелях або кемпінгах, а гіді навчають правил поведінки в природі, наприклад, не залишати сміття та поважати дику природу. Цей тур також передбачає волонтерську складову – учасники можуть долучитися до прибирання узбережжя чи збору даних про стан лісів. Такі ініціативи відповідають скандинавським практикам і сприяють формуванню екологічної свідомості в українських туристів. За даними агенції, попит на подібні тури зріс на 10% у 2024 році, що відображає інтерес до сталого туризму [29].

Незважаючи на позитивні кроки, пропозиції українських туроператорів мають певні недоліки. По-перше, більшість турів комбіновані та орієнтовані на масового туриста, а не на екологічно свідомих мандрівників. Елементи сталості, як-от використання еко-транспорту чи проживання в сертифікованих готелях, часто є другорядними, а не основою програми. По-друге, бракує детальної інформації про вплив турів на довкілля чи підтримку місцевих громад. Наприклад, лише деякі оператори згадують, що частина доходів іде на природоохоронні проекти в Скандинавії. По-третє, логістика часто залежить від авіаперельотів, які мають значний вуглецевий слід, хоча скандинавські країни пропонують альтернативи, як-от поїзди чи електричні пороми.

Порівнюючи пропозиції українських туроператорів із скандинавськими практиками, можна помітити, що в Швеції, Норвегії, Данії та Фінляндії екотуризм глибше інтегрований у державні програми та туристичну

інфраструктуру. Наприклад, шведська система «Allemansrätten» чи фінський додаток «National Parks Finland» активно просувають екологічні принципи. Українські туроператори поки що рідко співпрацюють із подібними ініціативами, хоча деякі, як «Феєрія» та «ЕкоТур Україна», роблять кроки в цьому напрямку. Звіт UNWTO за 2024 рік зазначає, що попит на екологічно відповідальні тури в Європі зростає, і Україна має потенціал адаптувати цей досвід, враховуючи власні природні ресурси, як-от Карпати чи Полісся [13; 30].

Цікаво, що деякі туроператори пропонують індивідуальні тури, які краще відповідають потребам екотуристів. Наприклад, агенція «Кий Авіа» організовує кастомізовані поїздки до Лапландії, де клієнти самі обирають маршрути – від спостереження за північним сьйвом до походів у національних парках. Такі тури дозволяють гнучко планувати подорож, враховуючи побажання щодо екологічності, наприклад, використання поїздів замість літаків чи проживання в еко-лоджах. Проте такі пропозиції дорожчі, що може обмежувати їхню доступність для масового туриста [25].

Додатковим напрямом є співпраця з міжнародними платформами, такими як «Nordic Travel», які допомагають українським туроператорам інтегрувати екологічні практики. Наприклад, «TUI Ukraine» і «Феєрія» співпрацюють із скандинавськими партнерами, щоб пропонувати тури з меншим вуглецевим слідом, як-от подорожі поїздами між містами чи ночівля в готелях із сертифікатом «Green Key». Це позитивний крок, який наближає українські пропозиції до світових стандартів екотуризму. Однак такі ініціативи поки що не є масовими, і більшість турів залишаються орієнтованими на комфорт і пізнання, а не на екологію.

Важливо відзначити, що попит українців на тури до Скандинавії зростає. За даними асоціації «Туроператори України», у 2024 році кількість бронювань турів до регіону зросла на 12% порівняно з 2023 роком. Це пояснюється інтересом до природи, культури та унікальних зимових активностей, як-от катання на лижах чи спостереження за північним сьйвом. Водночас екологічно

свідомі туристи шукають пропозиції, які включають не лише відпочинок, а й внесок у збереження природи. Українські туроператори могли б розширити асортимент, додавши більше волонтерських програм, екскурсій із гідами-екологами та маршрутів, що використовують еко-транспорт [30].

Загалом, пропозиції українських туроператорів до Скандинавії різноманітні, але повноцінний екологічний підхід поки що не є домінуючим. Комбіновані тури переважають, пропонуючи оглядові екскурсії, круїзи та зимовий відпочинок, але лише окремі агенції, як «ЕкоТур Україна», акцентують на сталості. Потенціал для розвитку є, адже інтерес українців до екотуризму зростає. Адаптація скандинавського досвіду – використання еко-транспорту, співпраця з місцевими громадами, просування екологічної освіти – могла б зробити ці тури більш відповідними сучасним трендам. Це також відкриває можливості для України, де подібні практики можна застосувати до місцевих напрямів, таких як Карпати, Полісся чи узбережжя Чорного моря.

2.5. Сучасні тенденції та проблеми розвитку екотуризму в Скандинавії

Екологічний туризм у Скандинавських країнах – Швеції, Норвегії, Данії та Фінляндії – стрімко розвивається, залучаючи мандрівників, які прагнуть поєднати відпочинок із турботою про природу. Регіон вирізняється багатими природними ресурсами, прогресивною екологічною політикою та культурою сталого розвитку. Проте зростання популярності екотуризму супроводжується певними викликами, які потребують уваги. Цей розділ присвячений огляду сучасних тенденцій і проблем, що впливають на розвиток екотуризму в Скандинавії.

Однією з помітних тенденцій є зростання інтересу до екологічно відповідальних подорожей. Туристи дедалі частіше обирають маршрути, які дозволяють насолодитися природою – горами, лісами, фіордами, озерами – без шкоди для довкілля. У Швеції популярність набирають піші походи

національними парками, як-от Абіску, а також велосипедні тури архіпелагом. Фінляндія приваблює зимовими активностями: катанням на собачих упряжках і спостереженням за північним сяйвом. Звіт UNWTO за 2024 рік показує, що попит на такі тури в Європі зріс на 8%, і Скандинавія залишається лідером у цьому сегменті [13].

Цікаво, що туристи все більше цінують автентичний досвід, який поєднує природу та культуру. У Норвегії мандрівники не лише милуються фіордами, а й знайомляться з традиціями рибальства, а в Швеції та Фінляндії – із культурою саамів. Подорожі стають не просто відпочинком, а можливістю глибше зрозуміти регіон, його історію та спосіб життя. Це сприяє популяризації екотуризму, адже люди прагнуть не лише розваг, а й змістовного досвіду.

Попит на індивідуальні та малогрупові тури також зростає. На відміну від масового туризму, який часто перевантажує локації, еко туристи віддають перевагу невеликим групам чи персоналізованим маршрутам. Наприклад, у Норвегії можна замовити приватний тур фіордами з гідом, який розкаже про місцеву екосистему, а в Данії – велосипедну подорож передмістями Копенгагена. Це дозволяє краще контролювати вплив на природу та забезпечує глибше занурення в регіон.

Ще одна тенденція – впровадження цифрових технологій. Фінляндія використовує додаток «National Parks Finland», який допомагає туристам планувати маршрути, дізнаватися про екологічні правила та уникати перевантажених локацій. У Норвегії цифрові платформи контролюють потік відвідувачів до популярних місць, як-от скеля Прекестулен. Данія просуває велотуризм у містах, пропонуючи онлайн-карти маршрутів і пунктів прокату велосипедів. Такі рішення полегшують подорожі та допомагають зберегти природу [15; 21].

Скандинавські країни активно інтегрують принципи кругової економіки в туризм. Наприклад, у Норвегії туроператори спрямовують частину доходів на захист фіордів, а в Швеції еко-готелі використовують сонячні панелі та локальні

продукти. Данія робить ставку на «zero waste», заохочуючи ресторани й готелі зменшувати відходи. Ці ініціативи не лише знижують вплив туризму на довкілля, а й приваблюють мандрівників, які підтримують сталий підхід [22].

Волонтерський туризм також набирає обертів. У Швеції та Фінляндії туристи долучаються до моніторингу дикої природи, допомагаючи вченим збирати дані про тварин чи ліси. У Норвегії популярні проєкти з очищення узбережжя, а в Данії – висадка дерев у містах. Це не лише сприяє охороні природи, а й залучає людей до активної участі. Зростання кількості учасників таких програм свідчить про бажання мандрівників зробити внесок у збереження довкілля.

Попри позитивні тенденції, екотуризм стикається з низкою проблем. Надмірне навантаження на популярні локації – одна з головних. У Норвегії місця, як-от Язык Троля, щороку відвідують тисячі туристів, що призводить до ерозії ґрунту та шкоди рослинам. У Швеції парк Абіску також відчуває тиск через наплив мандрівників. Країни намагаються вирішити це, обмежуючи кількість відвідувачів і пропонуючи альтернативні маршрути, але це вимагає значних зусиль і координації [17].

Транспорт залишається ще одним викликом. Хоча Скандинавія пропонує еко-альтернативи – електричні пороми, поїзди, велосипеди – багато туристів прибувають літаками, що збільшує викиди CO₂. Данія та Швеція просувають ідею «Zero Carbon Travel», але авіаційна індустрія ще не готова до повного переходу на сталі рішення. Це створює напругу між місцевими зусиллями та глобальним впливом туризму.

Недостатня обізнаність туристів також ускладнює ситуацію. Деякі мандрівники залишають сміття, відходять від стежок чи наближаються до диких тварин, завдаючи шкоди природі. У Фінляндії, наприклад, зафіксовано випадки, коли туристи турбували оленів, порушуючи їхній спокій. Скандинавські країни посилюють просвітницьку роботу через гідів, брошури та цифрові інструкції, але успіх залежить від відповідальності самих туристів.

Економічні питання додають складнощів. Екотуризм часто коштує дорожче через еко-готелі, органічну їжу та спеціалізовані програми, що може відлякувати туристів із обмеженим бюджетом. Водночас у віддалених регіонах Скандинавії місцеві громади не завжди отримують справедливу частку доходів, адже прибуток зосереджується в руках великих компаній. Країни намагаються залучити місцевих до туризму, але це потребує часу та інвестицій.

Кліматичні зміни впливають на екотуризм у регіоні. У Фінляндії та Швеції потепління скорочує зимовий сезон, ускладнюючи катання на лижах чи упряжках. У Норвегії танення льодовиків загрожує красі фіордів, а в Данії підвищення рівня моря може пошкодити прибережні зони. Скандинавія інвестує в захист екосистем і просування міжсезонних турів, але ці заходи потребують глобальної підтримки [31].

Співпраця між країнами регіону допомагає долати виклики. Через Nordic Council of Ministers Швеція, Норвегія, Данія та Фінляндія розробляють спільні стратегії, спрямовані на скорочення викидів, підтримку місцевих громад і еко-сертифікацію. Це зміцнює позицію Скандинавії як лідера сталого туризму. Досвід регіону може надихнути Україну, де подібні проблеми актуальні для Карпат і Полісся.

Загалом, екотуризм у Скандинавії демонструє прогресивні тенденції – зростання попиту, цифрові інновації, кругова економіка, волонтерські ініціативи. Це зміцнює позицію регіону як лідера сталого туризму. Однак виклики, як-от перевантаження локацій, транспортні викиди, поведінка туристів, економічна нерівність і кліматичні зміни, потребують уваги.

Висновки до Розділу 2

Другий розділ дослідження присвячений аналізу екологічного туризму в Скандинавських країнах – Швеції, Норвегії, Данії та Фінляндії, а також оцінці пропозицій українських туроператорів щодо цього регіону. Проведений аналіз

дозволив виявити ключові особливості організації екотуризму в Скандинавії, оцінити сучасні тенденції його розвитку, визначити проблеми та розглянути потенціал для адаптації цього досвіду в Україні.

Скандинавський регіон є одним із світових лідерів у сфері екологічного туризму завдяки унікальному поєднанню природних ресурсів, розвиненої інфраструктури та прогресивної екологічної політики. Кожна країна регіону має власні сильні сторони: Швеція акцентує на концепції «friluftsliv» і праві вільного доступу до природи («Allemansrätten»), Норвегія пропонує тури фіордами з використанням електричного транспорту, Данія розвиває «зелений» урбаністичний туризм, а Фінляндія приваблює зимовими активностями та цифровими рішеннями, такими як додаток «National Parks Finland». Ці країни демонструють різноманітні формати еко-турів – від піших походів і велосипедних маршрутів до волонтерських програм і агротуризму, що дозволяє задовольнити потреби різних категорій туристів.

Порівняльний аналіз показав, що Скандинавія успішно інтегрує принципи сталого розвитку в туристичну діяльність. Наприклад, використання відновлюваних джерел енергії, еко-сертифікація готелів, підтримка місцевих громад і просвітницька робота з туристами є стандартом у регіоні. Такі практики не лише мінімізують вплив на довкілля, а й підвищують привабливість Скандинавії для екологічно свідомих мандрівників. Важливо, що туризм у цих країнах не обмежується природними ресурсами – культурна складова, зокрема традиції саамів чи локальна кухня, додає унікальності туристичним продуктам.

Дослідження пропозицій українських туроператорів виявило, що Скандинавія є популярним напрямком серед українців, однак повноцінний екологічний підхід поки що не домінує. Туроператори, такі як «TUI Ukraine», «Join UP!», «Феєрія», «Пілот» і «Кий Авіа», пропонують комбіновані тури, які охоплюють кілька країн регіону, але здебільшого орієнтовані на масового туриста. Наприклад, тури «Скандинавська сага» чи «Північна казка» включають оглядові екскурсії, круїзи поромами та культурні об'єкти, але елементи сталості,

як-от еко-транспорт чи проживання в сертифікованих готелях, є другорядними. Винятком є окремі ініціативи, наприклад, тур «Фіорди Норвегії» від «Феєрії», який використовує поїзди та пороми для зменшення вуглецевого сліду, або «Еко-мандрівка Скандинавією» від «ЕкоТур Україна», що включає волонтерську складову та проживання в еко-готелях. Проте такі пропозиції залишаються нішевыми через вищу вартість і обмежену доступність.

Сучасні тенденції розвитку екотуризму в Скандинавії відображають глобальний попит на екологічно відповідальні подорожі. Зростання інтересу до індивідуальних і малогрупових турів, впровадження цифрових технологій, інтеграція кругової економіки та волонтерські ініціативи свідчать про прогресивний підхід регіону. Наприклад, додаток «National Parks Finland» чи програма «Green Travel» у Норвегії допомагають туристам планувати подорожі з мінімальним впливом на природу. Водночас регіон стикається з викликами: надмірне навантаження на популярні локації, як-от Язик Троля чи парк Абіску, високий вуглецевий слід від авіаперельотів, недостатня обізнаність туристів і економічна нерівність у розподілі доходів від туризму. Кліматичні зміни також ускладнюють розвиток, впливаючи на зимовий туризм і природні ландшафти.

Порівняння скандинавських практик з українськими пропозиціями показує, що Україна має значний потенціал для розвитку екотуризму, але потребує глибшої інтеграції принципів сталості. Скандинавський досвід, зокрема використання еко-транспортів, співпраця з місцевими громадами та просвітницька робота, може бути адаптований до українських реалій, наприклад, у Карпатах чи на Поліссі. Зростання попиту на тури до Скандинавії серед українців (на 12% у 2024 році, за даними асоціації «Туроператори України») вказує на інтерес до екологічних подорожей, що відкриває можливості для туроператорів розширити асортимент еко-турів.

Українські туроператори роблять перші кроки до впровадження екологічних практик, але для досягнення рівня Скандинавії необхідно більше уваги приділяти еко-транспортів, сертифікації, співпраці з міжнародними

платформами та освіті туристів. Цей досвід може не лише покращити пропозиції до Скандинавії, а й сприяти розвитку екотуризму в Україні, використовуючи власні природні ресурси.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА АВТОРСЬКОГО ЕКО-ТУРУ ДО СКАНДИНАВІЇ

3.1. Визначення цільової аудиторії

Створення авторського еко-туру до Скандинавії потребує чіткого розуміння, для кого цей продукт буде найбільш привабливим. Цільова аудиторія відіграє ключову роль у формуванні концепції, маршруту, логістики та маркетингової стратегії туру. Оскільки екологічний туризм орієнтований на відповідальне ставлення до природи, підтримку місцевих громад і пізнавальний досвід, аудиторія такого туру має відповідати цим цінностям, а також мати певні демографічні, психографічні та поведінкові характеристики.

Основною аудиторією авторського еко-туру є люди віком від 25 до 45 років. Ця вікова група зазвичай має достатній рівень доходу для міжнародних подорожей, а також інтерес до активного відпочинку, природи та культури. Молодші представники цієї категорії, віком 25–35 років, часто шукають пригоди, нові враження та можливість поєднати подорожі з екологічними ініціативами, такими як волонтерство чи участь у природоохоронних проектах. Люди старшого віку, 35–45 років, можуть надавати перевагу більш комфортним умовам, але водночас цікавляться глибшим зануренням у культуру регіону, наприклад, традиціями саамів чи скандинавською гастрономією. Ця вікова група є активною, фізично підготовленою та відкритою до нових форматів подорожей, що робить її ідеальною для еко-туру.

За гендерним розподілом аудиторія є приблизно рівною, оскільки екотуризм однаково приваблює як чоловіків, так і жінок. Однак жінки частіше звертають увагу на освітній компонент туру, як-от лекції про екологію чи майстер-класи з локальних ремесел, тоді як чоловіки можуть бути більш зацікавленими в активних видах діяльності, таких як піші походи чи каякінг. Сімейні пари без дітей або з підлітками також є частиною аудиторії, адже екотуризм пропонує можливість для спільного відпочинку, який поєднує природу, культуру та навчання.

З точки зору географії, основний фокус припадає на українських туристів, оскільки тур розробляється з урахуванням їхніх потреб, фінансових можливостей та логістичних особливостей. Найімовірніше, це будуть жителі великих міст, таких як Київ, Львів, Одеса чи Харків, де є доступ до туристичних агенцій і міжнародних аеропортів. Ці люди мають середній або вищий за середній рівень доходу, що дозволяє їм інвестувати в подорожі до Скандинавії, яка є відносно дорогим напрямком. Крім того, ця аудиторія часто має вищу освіту, що сприяє їхній зацікавленості в екологічних темах і сталому способі життя.

Психографічні характеристики аудиторії включають екологічну свідомість і прагнення до відповідального споживання. Ці люди намагаються зменшувати свій вуглецевий слід у повсякденному житті, наприклад, сортуючи сміття, використовуючи багаторазові речі чи підтримуючи етичні бренди. Вони цінують автентичність і унікальність досвіду, уникаючи масового туризму. Їх мотивує можливість дізнатися щось нове про природу, культуру чи історію регіону, а також зробити внесок у збереження довкілля. Наприклад, вони можуть бути зацікавлені у волонтерських активностях, як-от прибирання узбережжя чи допомога в моніторингу дикої природи.

Поведінкові особливості аудиторії вказують на те, що ці туристи активно планують свої подорожі, досліджуючи інформацію в інтернеті, читаючи відгуки та порівнюючи пропозиції. Вони віддають перевагу турам, які пропонують баланс між активним відпочинком і комфортом, а також включають елементи сталості, як-от еко-транспорт чи проживання в сертифікованих готелях. Ця аудиторія часто обирає малогрупові тури (6–12 осіб), щоб уникнути перевантаження локацій і отримати більш персоналізований досвід. Вони також готові платити більше за тури, які відповідають їхнім цінностям, наприклад, якщо частина доходів іде на підтримку місцевих громад чи природоохоронні ініціативи.

Додатковим сегментом аудиторії можуть бути іноземні туристи з країн Центральної та Східної Європи, таких як Польща, Чехія чи країни Балтії, які

мають схожі економічні можливості та інтерес до Скандинавії. Однак основна увага приділяється українським мандрівникам, оскільки попит на тури до Скандинавії серед них зростає, як показують дані асоціації «Туроператори України» за 2024 рік. Ця аудиторія шукає не лише відпочинок, а й змістовний досвід, який поєднує природу, культуру та екологічну відповідальність, що робить авторський еко-тур потенційно привабливим продуктом на ринку.

3.2. Ідея та концепція туру

Створення авторського еко-туру до Скандинавії ґрунтується на розробці унікального продукту, який поєднує принципи сталого туризму, відповідає запитам цільової аудиторії та відображає сучасні тенденції екотуризму. Ідея туру полягає в організації подорожі, яка дозволяє туристам зануритися в природну красу та культурну спадщину Швеції та Фінляндії, одночасно сприяючи збереженню довкілля та підтримці місцевих громад. Тур має на меті не лише забезпечити якісний відпочинок, але й виховати екологічну свідомість, демонструючи, як подорожі можуть бути гармонійними та відповідальними.

Концепція туру отримала назву «Скандинавська гармонія: природа, культура, відповідальність» і передбачає 10-денну подорож Швецією та Фінляндією. Вона зосереджена на менш популярних, але екологічно цінних локаціях, щоб уникнути перевантаження відомих туристичних об'єктів, таких як парк Абіску чи Лапландія в піковий сезон. Тур розрахований на невелику групу з 8–12 осіб, що гарантує індивідуальний підхід і мінімальний вплив на природне середовище. Основний акцент зроблено на використанні екологічного транспорту, проживанні в сертифікованих еко-готелях або кемпінгах, а також залученні туристів до волонтерських ініціатив, які сприяють охороні природи.

Центральною ідеєю концепції є поєднання активного відпочинку, пізнавальних елементів і культурного збагачення. Туристи зможуть брати участь у піших походах і велосипедних прогулянках національними парками, займатися

каякінгом на озерах, а також відвідувати майстер-класи з традиційних скандинавських ремесел, наприклад, створення саамських прикрас у Фінляндії чи приготування шведських страв із локальних продуктів. Освітня складова включає лекції від місцевих гідів-екологів про біорізноманіття регіону, вплив кліматичних змін і способи збереження екосистем. Волонтерська діяльність, як от очищення берегів озер чи допомога в моніторингу дикої природи, дає змогу учасникам зробити реальний внесок у захист природи Скандинавії.

Тур побудований на принципах сталого розвитку, які є стандартом у Швеції та Фінляндії. Для зменшення вуглецевого сліду між містами та регіонами використовуються електричні поїзди та пороми, а для локальних переміщень – велосипеди або піші маршрути. Проживання організовано в еко-готелях, сертифікованих за стандартами Nordic Swan Ecolabel або Green Key, які використовують відновлювані джерела енергії та пропонують органічну їжу від місцевих фермерів. Харчування базується на локальних продуктах, що підтримує економіку регіонів і зменшує вплив транспортування.

Особливістю туру є вибір менш комерціалізованих локацій, які зберігають природну автентичність. У Швеції маршрут охоплює національний парк «Тіведен», відомий густими лісами, озерами та скелястими пейзажами, але менш відвідуваний порівняно з популярними парками. Також заплановане відвідування архіпелагу Бохуслен, де туристи зможуть дослідити морське узбережжя на каяках. У Фінляндії акцент зроблено на національний парк «Хосса», який пропонує незайману природу, ідеальну для піших походів і каякінгу, а також регіон Кайнуу, де можна познайомитися з місцевою культурою та спостерігати за дикою природою. Такі локації дозволяють відчувати справжню Скандинавію без натовпів і сприяють збереженню природних ресурсів.

Культурна складова туру додає подорожі глибини та унікальності. У Фінляндії туристи відвідають саамське поселення в регіоні Кайнуу, де дізнаються про традиційний спосіб життя, ремесла та духовний зв'язок саамів із природою. У Швеції заплановане відвідування органічної ферми в районі Вестергьотланд,

де гості скуштують локальні страви та дізнаються про принципи сталого землеробства. Також у Швеції туристи познайомляться з традиціями регіону Даларна, відомого народними ремеслами, як-от виготовлення дерев'яних коників. Ці активності не лише збагачують учасників, але й сприяють розвитку місцевих громад, які отримують економічну підтримку від туризму.

Тур враховує сучасні тенденції, такі як попит на персоналізований досвід і цифрові рішення. Для зручності учасників створено мобільний додаток, який містить розклад туру, карти маршрутів, інформацію про локації та рекомендації щодо екологічної поведінки. Додаток дозволяє відстежувати вуглецевий слід подорожі та пропонує способи його зменшення, наприклад, вибір пішохідних маршрутів замість транспорту. Цей підхід відповідає цифровим ініціативам Скандинавії, як-от додаток National Parks Finland, і робить тур привабливим для молодшої аудиторії, яка цінує технології та екологічність.

Концепція туру «Скандинавська гармонія» спрямована на створення цілісного досвіду, який поєднує відпочинок, освіту та відповідальність. Вона відповідає потребам цільової аудиторії – екологічно свідомих українців віком 25–45 років, які шукають змістовні подорожі з акцентом на природу та культуру. Тур пропонує унікальну можливість насолодитися красою Швеції та Фінляндії, підтримуючи принципи сталого розвитку та сприяючи формуванню екологічної культури серед учасників.

3.3. Маршрут туру: географія, об'єкти, тривалість

Маршрут еко-туру «Скандинавська гармонія: природа, культура, відповідальність» передбачає 10-денний план подорожі Швецією та Фінляндією, який забезпечує баланс між активним відпочинком, культурним зануренням, освітніми елементами та екологічною відповідальністю.

Маршрут складений з урахуванням потреб цільової аудиторії – екологічно свідомих українців віком 25–45 років, які шукають унікальний досвід у менш

комерціалізованих локаціях. Логістика туру базується на використанні еко-транспорту, а локації обрані так, щоб мінімізувати вплив на природу та підтримати місцеві громади.

День 1: Прибуття до Стокгольма (Швеція)

Тур починається з прибуття до Стокгольма, куди учасники добираються авіарейсом із України. Після трансферу до еко-готелю, сертифікованого за стандартом Nordic Swan Ecolabel, група знайомиться з гідом та отримує вступну лекцію про принципи сталого туризму в Скандинавії. Вечір присвячений прогулянці історичним центром Гамла Стан, де учасники дізнаються про шведську культуру та скуштують вечерю з локальних органічних продуктів. Ночівля в Стокгольмі.

День 2: Архіпелаг Бохуслен – каякінг та еко-освіта

Ранковий переїзд електричним поїздом до регіону Бохуслен (приблизно 2,5 години). Після прибуття група вирушає на каякінг мальовничим архіпелагом, відомим скелястими островами та чистою водою. Під час зупинки на одному з островів гід-еколог проводить лекцію про морські екосистеми та проблему мікропластику. Учасники беруть участь у короткій волонтерській акції – прибиранні узбережжя. Проживання в еко-кемпінгу з видом на море, вечеря з місцевих морепродуктів. Ночівля в Бохуслені.

День 3: Національний парк Тіведен – піші походи

Переїзд до національного парку Тіведен (приблизно 3 години) на електричному автобусі. Цей парк відомий густими лісами, озерами та скелями, але залишається менш відвідуваним. Група вирушає на піший похід (8–10 км) стежками парку, під час якого гід розповідає про флору та фауну регіону. Обід-пікнік із локальних продуктів. У другій половині дня – майстер-клас із фотографії природи. Проживання в еко-лоджі поблизу парку. Ночівля в Тіведен.

День 4: Вестергьотланд – органічна ферма та велопогулянка

Ранковий переїзд до регіону Вестергьотланд (приблизно 2 години). Відвідування органічної ферми, де учасники дізнаються про принципи сталого

землеробства та беруть участь у дегустації локальних сирів і хліба. Після обіду – велопрогулянка мальовничими сільськими стежками (близько 15 км). Вечірня лекція про шведські ініціативи з відновлюваної енергетики. Проживання в еко-готелі. Ночівля у Вестергьотланді.

День 5: Даларна – культурне занурення та переїзд до Фінляндії

Переїзд до регіону Даларна (приблизно 3 години), відомого традиційними шведськими ремеслами. Учасники відвідують майстерню, де створюють дерев'яного коника – символ регіону, під керівництвом місцевих майстрів. Після обіду – екскурсія селом із червоними будиночками, що відображають класичну шведську архітектуру. Увечері група сідає на нічний пором до Турку (Фінляндія), який працює на біопаливі. Ночівля в каютах на поромі.

День 6: Турку та переїзд до парку Хосса

Прибуття до Турку вранці, коротка екскурсія містом із акцентом на його екологічні ініціативи, як-от система сортування відходів. Далі – переїзд електричним поїздом і автобусом до національного парку Хосса (приблизно 8 годин із зупинками). По дорозі – лекція про фінську природу та її захист. Після прибуття – поселення в еко-кемпінг біля озера. Вечірня прогулянка парком. Ночівля в Хосса.

День 7: Національний парк Хосса – каякінг і піші походи

День присвячений активному відпочинку в парку Хосса, відомому кристально чистими озерами та незайманою природою. Вранці – каякінг озером (близько 3 години), під час якого гід розповідає про водні екосистеми. Після обіду – піший похід стежкою Варікалліо (6 км), де учасники оглядають стародавні наскельні малюнки. Вечірня лекція про вплив туризму на збереження парків. Ночівля в Хосса.

День 8: Регіон Кайнуу – саамська культура

Переїзд до саамського поселення в регіоні Кайнуу (приблизно 1,5 години). Туристи знайомляться з культурою саамів, беручи участь у майстер-класі з виготовлення традиційних прикрас із оленьчих рогів або шкіри. Гід-саам

розповідає про зв'язок народу з природою та сучасні виклики. Обід із традиційних страв, як-от суп із оленини. Після обіду – волонтерська активність: допомога в моніторингу дикої природи (наприклад, спостереження за птахами). Повернення до еко-кемпінгу в Хосса. Ночівля в Хосса.

День 9: Хосса та переїзд до Гельсінкі

Ранковий вільний час у парку Хосса для релаксу або додаткових активностей, як-от медитація на природі чи короткий похід. Після обіду – переїзд до Гельсінкі (приблизно 9 годин) електричним поїздом із пересадкою. По дорозі – підсумкова лекція про внесок туру в екологічні ініціативи. Прибуття до Гельсінкі, поселення в еко-готель. Вечірня прогулянка центром міста. Ночівля в Гельсінкі.

День 10: Гельсінкі та повернення додому

Ранкова екскурсія Гельсінкі з акцентом на зелені ініціативи міста, як-от парки та велодоріжки. Відвідування ринку Каупаторі, де учасники туру можуть придбати локальні продукти чи сувеніри. Після обіду – трансфер до аеропорту для повернення в Україну. Завершення туру.

Логістика та особливості маршруту

Маршрут оптимізовано для зменшення вуглецевого сліду: переїзди між містами здійснюються електричними поїздами, поромами на біопаливі або автобусами з низькими викидами. Локальні переміщення – пішки або на велосипедах. Загальна відстань маршруту становить приблизно 2000 км, із чітким розподілом часу на активності та відпочинок. Кожна локація обрана з урахуванням її екологічної цінності та низького туристичного навантаження.

Тур включає 4 волонтерські активності, 3 майстер-класи, 5 піших або велосипедних маршрутів і 5 лекцій, що відповідає запитам цільової аудиторії на змістовний і активний відпочинок.

Також розроблена технічна підтримка: для зручності учасників надається доступ до мобільного додатка з розкладом, картами, інформацією про локації та порадами щодо зменшення екологічного впливу. Додаток також дозволяє

відстежувати вуглецевий слід туру та ділитися враженнями в реальному часі. Гід супроводжує групу протягом усього маршруту, а локальні експерти (екологи, фермери, саамські гід) забезпечують глибоке занурення в теми.

3.4. Технічна карта туру (графік, логістика, сезонність)

Технічна карта туру «Скандинавська гармонія: природа, культура, відповідальність» деталізує організаційні аспекти 10-денної подорожі Швецією та Фінляндією, включаючи графік активностей, логістику переміщень, сезонність та інші практичні елементи. Вона розроблена з урахуванням потреб цільової аудиторії та принципів сталого туризму, що забезпечують мінімальний вплив на довкілля та підтримку місцевих громад.

Категорія	Кількість	Приклади
Піші походи	3	Тіведен (8–10 км), Хосса Варікалліо (6 км)
Велопогулянки	1	Вестергьотланд (15 км)
Каякінг	2	Бохуслен (10 км), Хосса (10 км)
Волонтерські акції	8	Прибирання узбережжя (Бохуслен), моніторинг птахів (Кайнуу)
Майстер-класи	15	Дерев'яний кінь (Даларна), саамські прикраси (Кайнуу)
Лекції	5	Морські екосистеми (Бохуслен), вплив туризму (Хосса)

Таблиця 2. Види активностей у складі авторського еко-туру та їх характеристика

Програма туру

- День 1: Прибуття до Стокгольма (Швеція)

08:00–12:00: Приліт до аеропорту Стокгольм-Арланда з України (рейс залежить від авіакомпанії, наприклад, Ryanair або Wizz Air).

12:30–13:00: Трансфер до еко-готелю (електричний автобус, 40 км, сертифікований за Nordic Swan Ecolabel).

13:00–14:00: Поселення, обід у готелі (локальні органічні продукти).

14:30–16:00: Вступна лекція гіда про принципи сталого туризму в Скандинавії.

17:00–19:00: Прогулянка Гамла Стан (2 км пішки), екскурсія про шведську культуру.

19:30–21:00: Вечеря в ресторані з локальною кухнею (наприклад, органічна риба).

Ночівля: Еко-готель у Стокгольмі.

- День 2: Архіпелаг Бохуслен – каякінг та еко-освіта

07:00–08:00: Сніданок у готелі.

08:30–11:00: Переїзд електричним поїздом до регіону Бохуслен (200 км, ~2,5 год).

11:30–14:30: Каякінг архіпелагом (10 км, 3 год), обід-пікнік на острові.

15:00–16:30: Лекція гіда-еколога про морські екосистеми та мікропластик.

16:30–17:30: Волонтерська акція – прибирання узбережжя.

18:00–19:00: Поселення в еко-кемпінг.

19:30–21:00: Вечеря з місцевих морепродуктів.

Ночівля: Еко-кемпінг у Бохуслені.

- День 3: Національний парк Тіведен – піші походи

07:00–08:00: Сніданок у кемпінгу.

08:30–11:30: Переїзд електричним автобусом до парку Тіведен (250 км, ~3 год).

12:00–15:30: Піший похід стежками парку (8–10 км, 3,5 год), обід-пікнік.

16:00–17:30: Майстер-клас із фотографії природи.

18:00–19:00: Поселення в еко-лодж.

19:30–21:00: Вечеря з локальних продуктів.

Ночівля: Еко-лодж у Тіведен.

- День 4: Вестергьотланд – органічна ферма та велопогулянка

07:00–08:00: Сніданок у лоджі.

08:30–10:30: Переїзд до Вестергьотланду (150 км, ~2 год, електричний автобус).

11:00–13:30: Відвідування органічної ферми, дегустація сирів і хліба.

13:30–14:30: Обід на фермі.

15:00–17:30: Велопогулянка сільськими стежками (15 км, 2,5 год).

18:00–19:00: Лекція про відновлювальну енергетику в Швеції.

19:30–21:00: Вечеря в еко-готелі.

Ночівля: Еко-готель у Вестергьотланді.

- День 5: Даларна – культурне занурення та переїзд до Фінляндії

07:00–08:00: Сніданок у готелі.

08:30–11:30: Переїзд до Даларни (200 км, ~3 год, електричний автобус).

12:00–14:30: Майстер-клас із створення дерев'яного коника.

14:30–15:30: Обід із локальних страв.

16:00–18:00: Екскурсія селом із червоними будиночками.

19:00–20:00: Трансфер до порту Стокгольма, посадка на нічний пором до Турку (біопаливо).

20:30–22:00: Вечеря на поромі.

Ночівля: Каюти на поромі.

- День 6: Турку та переїзд до парку Хосса

07:00–08:00: Прибуття до Турку, сніданок на поромі.

08:30–10:00: Коротка екскурсія Турку (екологічні ініціативи міста).

10:30–18:30: Переїзд до національного парку Хосса (650 км, ~8 год, електричний поїзд + автобус із зупинками).

13:00–14:00: Обід у дорозі (локальні продукти).

19:00–20:00: Поселення в еко-кемпінг біля озера.

20:00–21:30: Вечірня прогулянка парком, вечеря.

Ночівля: Еко-кемпінг у Хосса.

- День 7: Національний парк Хосса – каякінг і піші походи

07:00–08:00: Сніданок у кемпінгу.

08:30–11:30: Каякінг озером (10 км, 3 год), лекція про водні екосистеми.

12:00–13:00: Обід у кемпінгу.

13:30–16:30: Піший похід стежкою Варікалліо (6 км, 3 год), огляд наскельних малюнків.

17:00–18:30: Лекція про вплив туризму на парки.

19:00–21:00: Вечеря в кемпінгу.

Ночівля: Еко-кемпінг у Хосса.

- День 8: Регіон Кайнуу – саамська культура

07:00–08:00: Сніданок у кемпінгу.

08:30–10:00: Переїзд до саамського поселення в Кайнуу (100 км, ~1,5 год, електричний автобус).

10:30–13:00: Майстер-клас із виготовлення саамських прикрас, лекція про культуру саамів.

13:00–14:00: Обід із традиційних страв (суп із оленини).

14:30–16:30: Волонтерська активність – моніторинг дикої природи (спостереження за птахами).

17:00–18:30: Повернення до кемпінгу.

19:00–21:00: Вечеря в кемпінгу.

Ночівля: Еко-кемпінг у Хосса.

- День 9: Хосса та переїзд до Гельсінкі

07:00–08:00: Сніданок у кемпінгу.

08:30–11:30: Вільний час для релаксу (медитація, короткий похід).

12:00–13:00: Обід у кемпінгу.

13:30–22:30: Переїзд до Гельсінкі (700 км, ~9 год, електричний поїзд із пересадкою).

18:00–19:00: Вечеря в дорозі.

23:00–00:00: Поселення в еко-готель, вечірня прогулянка центром Гельсінкі.

Ночівля: Еко-готель у Гельсінкі.

- День 10: Гельсінкі та повернення додому

07:00–08:00: Сніданок у готелі.

08:30–11:00: Екскурсія Гельсінкі (парки, велодоріжки, зелені ініціативи).

11:30–13:00: Відвідування ринку Кауппаторі, купівля сувенірів.

13:00–14:00: Обід у ресторані з локальною кухнею.

14:30–15:30: Трансфер до аеропорту Гельсінкі-Вантаа (електричний автобус, 20 км).

16:00–20:00: Виліт до України.

Завершення туру.

Логістика туру побудована на принципах сталого розвитку, що передбачає використання еко-транспорту для зменшення вуглецевого сліду. Загальна відстань маршруту становить приблизно 2000 км, із розподілом:

Тип переміщення	Використаний транспорт	Відстань (приблизно)	Екологічні особливості
Міжміські	Електричні поїзди	~1200 км	Нульові викиди CO ₂
Міжміські	Електричні автобуси	~600 км	Стандарт Euro 6
Міжміські	Пором (Стокгольм–Турку)	~200 км	Біопаливо, низькі викиди
Локальні	Пішки, велосипеди, каяки	~50 км	Без вуглецевого сліду
Міжнародні	Авіаперельоти (Україна–Стокгольм, Гельсінкі–Україна)	~2000 км	Рекомендація: авіакомпанії з компенсацією викидів

Час переїздів розподілений так, щоб уникнути перевтоми: найдовші переміщення (Турку–Хосса, Хосса–Гельсінкі) включають зупинки для відпочинку та харчування. Усі транспортні засоби відповідають європейським екологічним стандартам (Euro 6 для автобусів, електричні двигуни для поїздів і поромів).

Таблиця 3. Типи транспорту та екологічні характеристики переміщень у турі

Харчування під час туру організовано з урахуванням принципів сталого розвитку та локальної кулінарної культури. Усі сніданки, обіди та вечері готуються з органічних продуктів місцевого походження — використовується свіжа риба, сезонні овочі, фермерські сири, лісові ягоди. Під час активностей на природі, таких як пішохідні маршрути або каякінг, передбачені обіди-пікніки. За попереднім запитом можливе надання вегетаріанських або веганських страв. Усі

заклади харчування, що залучені до туру, мають відповідну екологічну сертифікацію та дотримуються стандартів сталого ведення господарства.

Тур розрахований на проведення в період із червня до вересня, що є оптимальним для Швеції та Фінляндії через клімат. Альтернативний період – травень і жовтень (плечовий сезон), коли туристів менше, але погодні умови можуть бути менш стабільними (10–15°C, можливі дощі). Зимовий варіант туру не розглядається, оскільки акцент зроблено на літні активності, а зимовий екотуризм у Скандинавії зосереджений на Лапландії, яка є більш комерціалізованою.

Період	Температура	Переваги	Недоліки
Червень–вересень (основний)	15–25°C	Довгий день, стабільна погода, активна природа	Вищий попит
Травень, жовтня (плечовий)	10–15°C	Менше туристів	Можливі дощі, коротший день

Таблиця 4. Періоди проведення туру та їхні характеристики

Тур супроводжується україномовним гідом і місцевими експертами (екологи, фермери, саамі), які проводять лекції та майстер-класи. Учасники користуються мобільним додатком із розкладом, картами, екологічними порадами та трекером вуглецевого сліду. Передбачене страхування, екоспорядження (каяки, велосипеди, похідні набори) надається організатором і відповідає сучасним стандартам сталого туризму. Для гарантування безпеки всі учасники отримують контакти місцевих медичних і рятувальних служб.

3.5. Калькуляція вартості туру (орієнтовна)

У розрахунках враховано використання екологічного транспорту, проживання в сертифікованих еко-закладах, організацію харчування на основі

локальних органічних продуктів, а також витрати на активності, які сприяють екологічній освіті та підтримці місцевих громад. Наступна таблиця деталізує структуру витрат на одну особу для 10-денної подорожі, демонструючи прозорість фінансового планування та відповідність туру стандартам сталості.

Категорія витрат	Орієнтовна вартість (EUR)	Примітки
Авіаперельоти	300–400	Переліт Україна–Стокгольм, Гельсінкі–Україна (Ryanair/Wizz Air, з компенсацією викидів)
Проживання	600–700	9 ночей: 4 в еко-готелях (Стокгольм, Вестергьотланд, Гельсінкі), 4 в еко-кемпінгах (Бохуслен, Хосса), 1 в еко-лоджі (Тіведен), 1 в каюті порома
Транспорт (міжміський)	200–250	Електричні поїзди (~1200 км), автобуси (~600 км), пором Стокгольм–Турку (~200 км)
Транспорт (локальний)	50–70	Велосипеди, каяки, піші маршрути (~50 км)
Харчування	300–350	3-разове харчування (локальні органічні продукти, веганські/вегетаріанські опції)
Екскурсії та активності	150–200	3 піші походи, 1 велопрогулянка, 2 каякінг-сесії, 8 волонтерських акцій, 15 майстер-класів, 5 лекцій
Страховання	20–30	Медичне страхування з покриттям активного відпочинку
Організаційні витрати	100–150	Послуги гіда, місцевих експертів (екологи, саамські гіді), мобільний додаток
Загальна вартість	1720–2150	Залежить від сезону, авіатарифів та розміру групи (8–12 осіб)

Таблиця 5. Калькуляція вартості авторського туру «Скандинавська гармонія» на одну особу

Організація активностей у турі є ключовим елементом, що забезпечує баланс між активним відпочинком, культурним збагаченням та екологічною освітою. Витрати на піші походи, велопрогулянки, каякінг, волонтерські акції,

Тип активності	Кількість	Орієнтовна вартість (EUR, за особу)	Примітки
Піші походи	3	30–50	Включає гідів, спорядження, пікніки (Тіведен, Хосса)
Велопогулянка	1	20–30	Оренда велосипедів, гід (Вестергьотланд)
Каякінг	2	50–70	Оренда каяків, інструктори (Бохуслен, Хосса)
Волонтерські акції	8	Безкоштовно (включено у тур)	Прибирання узбережжя, моніторинг птахів
Майстер-класи	15	50–70	Матеріали, інструктори (дерев'яний кінь, саамські прикраси)
Лекції	5	Включено у тур	Проведення екологами, гідами

майстер-класи та лекції розраховані з урахуванням потреб невеликої групи (8–12 осіб) та використання екологічно безпечного спорядження. Ця таблиця вже ілюструє розподіл витрат за типами активностей, підкреслюючи їхню різноманітність та внесок у формування екологічної свідомості учасників туру.

Таблиця 6. Орієнтовна вартість активностей у турі «Скандинавська гармонія»

Сезонність є важливим фактором, що впливає на вартість туру, оскільки кліматичні умови та туристичний попит у Скандинавії значно варіюються протягом року. Основний період (червень–вересень) характеризується вищими цінами (1720–2150 EUR) через сприятливу погоду та піковий попит, тоді як плечовий сезон (травень, жовтень) пропонує економічніші (1600–2000 EUR) варіанти за рахунок зниження туристичного навантаження.

ВИСНОВКИ

У ході виконання першого завдання було проведено теоретичний аналіз поняття екологічного туризму, його сутності та ключових ознак. Було встановлено, що екотуризм – це природоорієнтований вид туризму, який передбачає навчальну та просвітницьку складову й здійснюється за принципами сталості. В дослідженні виокремлено основні риси екотуризму: збереження біота культурного різноманіття, забезпечення мінімального негативного впливу на довкілля, просвіта туристів щодо охорони природи та залучення місцевих громад до отримання соціально-економічних вигод. Отже, отримано комплексне визначення екологічного туризму, яке лягло в основу подальших розділів роботи.

Друге завдання полягає в аналізі стану і тенденцій розвитку екотуризму у скандинавських країнах. Статистичні дані та публікації свідчать про активне зростання туризму в регіоні: очікувані доходи туристичної галузі Скандинавії у 2024 р. становлять близько 19,78 млрд дол. США при середньому зростанні на рівні $\approx 2,7\%$ на рік. При цьому країни регіону відомі високою екологічною свідомістю і мають розвинену інфраструктуру сталого туризму. Зокрема, у Норвегії діє національна програма «Sustainable Destination», за якою вже близько 50 напрямків отримали відповідний сертифікат сталості, а програма існує з 2013 р. і має визнання GSTC. У Швеції функціонує унікальна екологічна марка Nature's Best (запущена в 2002 р.), що охоплює туристичні фірми та маршрути з природоорієнтованих походеньок. Усі ці факти підтверджують, що скандинавські країни активно впроваджують інновації та сертифікацію сталості, утворюючи сприятливі умови для розвитку екотуризму.

Третє завдання стосувалося аналізу конкретних прикладів еко-турів та пропозицій українських туроператорів. Виявлено, що українські турфірми вже пропонують маршрути до Скандинавії з виразним природничим спрямуванням – наприклад, автобусні та комбіновані тури з відвідуванням національних парків, спостереженням за дикою природою та знайомством з культурами корінних

народів (саамів). Зокрема, у програмах зимових поїздок до Лапландії передбачені екскурсії до заповідних територій, зустрічі зі саамами, катання на екологічних засобах пересування та вивчення екологічних особливостей регіону. Проте на практиці більшість таких турів позиціонується скоріше як пригодницько-екскурсійні, а термін «екотур» зустрічається рідко. Це означає, що українські оператори в основному інтегрують природничі елементи до стандартних програм, а цілісна екологічна концепція ще не стала пріоритетною у масовій пропозиції.

Четвертим завданням було розробити авторську концепцію екологічного туру до Скандинавії. У рамках цього завдання створено проект маршруту, що поєднує відвідини ключових природоохоронних об'єктів і культурно-історичних пам'яток регіону. Зокрема, концепція включає екскурсії до національних парків Швеції та Норвегії з освітньою програмою про охорону природи, перебування в екологічно сертифікованих готелях і користування «зеленим» транспортом (електрокаром, громадським транспортом). При розробці маршруту було враховано принципи екотуризму – мінімізацію впливу на природу, просвітництво туристів та підтримку місцевих громад. Цей авторський тур уможливило глибоке занурення в природне середовище Скандинавії й служить ілюстрацією практичної реалізації екологічних ідей.

П'яте завдання полягало в оцінці перспектив впровадження скандинавського досвіду в українські реалії. Аналіз показав, що Україна може адаптувати низку успішних практик: наприклад, створення власної системи сертифікації сталості туристичних напрямків (за зразком норвезької програми Sustainable Destination чи шведського лейблу Nature's Best). Водночас визначено необхідність розвитку інфраструктури еко-туризму (національні парки, інформаційні центри, еко-маркування маршрутів) та підвищення екологічної освіти суспільства. Отже, було зроблено висновок, що адаптація скандинавських підходів до українського контексту – з урахуванням локальних особливостей –

сприятиме зміцненню екологічної складової у вітчизняному туризмі та підвищенню конкурентоспроможності України як «зеленого» напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Туризм — Вікіпедія [Електронний ресурс]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Туризм#cite_note-Lub-1 (дата звернення: 10.04.2025).
2. Лекція «Класифікація туризму». — Освітній портал Житомирської політехніки [Електронний ресурс]. — URL: <https://learn.ztu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=36844> (дата звернення: 12.04.2025).
3. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм [Електронний ресурс]. — URL: https://tourlib.net/books_green/dmytruk1.htm (дата звернення: 15.04.2025).
4. Екотуризм — Вікіпедія [Електронний ресурс]. — URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Екотуризм> (дата звернення: 17.04.2025).
5. Екологічний туризм: як подорожувати без шкоди для природи — ТОВ «Автоекоприлад» [Електронний ресурс]. — URL: [ТОВ «Автоекоприлад»](#) (дата звернення: 22.04.2025).
6. Honey M. Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise? – Washington: Island Press, 2008. – 281 p.
7. Global Ecotourism Network. Community-Based Ecotourism [Електронний ресурс]. — URL: <https://www.globalecotourismnetwork.org/community-tourism> (дата звернення: 25.04.2025).
8. WWF Asia. Ecotourism Projects [Електронний ресурс]. – URL: https://wwf.panda.org/what_we_do/where_we_work/asia/ecotourism (дата звернення: 27.04.2025).
9. Slovenian Tourist Board. Slovenia Green [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.slovenia.info/en/business/green-slovenia> (дата звернення: 29.04.2025).

10. National Park Service USA. Ecotourism and Park Visitation [Электронный ресурс]. — URL: <https://www.nps.gov/subjects/sustainability/ecotourism.htm> (дата звернения: 29.04.2025).
11. Green Globe International Standard for Sustainable Tourism [Электронный ресурс]. — URL: <https://www.greenglobe.com> (дата звернения: 29.04.2025).
12. World Commission on Environment and Development. Our Common Future. — Oxford: Oxford University Press, 1987. — 400 p.
13. UNWTO. Sustainable Development of Tourism [Электронный ресурс]. — URL: <https://www.unwto.org/sustainable-development> (дата звернения: 01.05.2025).
14. Visit Sweden. Sustainable Travel [Электронный ресурс]. — URL: <https://visitsweden.com/what-to-do/nature/sustainable-travel/> (дата звернения: 01.05.2025).
15. Visit Finland. National Parks in Finland [Электронный ресурс]. — URL: <https://www.nationalparks.fi/en/nationalparks> (дата звернения: 07.05.2025).
16. Swedish Environmental Protection Agency. National Parks in Sweden [Электронный ресурс]. — URL: <https://www.swedishepa.se> (дата звернения: 07.05.2025).
17. Norwegian Environment Agency. National Parks in Norway [Электронный ресурс]. — URL: <https://www.miljodirektoratet.no> (дата звернения: 07.05.2025).
18. Nordic Co-operation. Sustainable Tourism in the Nordic Region [Электронный ресурс]. — URL: <https://www.norden.org/en/sustainable-tourism> (дата звернения: 13.05.2025).
19. Visit Sweden. What is Friluftsliv? [Электронный ресурс]. — URL: <https://visitsweden.com/friluftsliv> (дата звернения: 15.05.2025).

20. Danish Ministry of Climate, Energy and Utilities. Green Transition Strategy [Електронний ресурс]. — URL: <https://en.kefm.dk/> (дата звернення: 16.05.2025).
21. Finland Ministry of Economic Affairs and Employment. Roadmap for Sustainable Tourism 2030 [Електронний ресурс]. — URL: <https://tem.fi/en/sustainable-tourism> (дата звернення: 16.05.2025).
22. Nordic Council of Ministers. Circular Economy in Nordic Tourism [Електронний ресурс]. — URL: <https://www.norden.org/en/publication/circular-economy-tourism> (дата звернення: 20.05.2025).
23. Nordic Innovation. Volunteer Tourism in the Nordics [Електронний ресурс]. — URL: <https://www.nordicinnovation.org/programs/volunteer-tourism-nordics> (дата звернення: 20.05.2025).
24. Wonderful Copenhagen. Sustainable Tourism Insights 2024 [Електронний ресурс]. — URL: <https://www.wonderfulcopenhagen.com/sustainability/insights> (дата звернення: 21.05.2025).
25. TUI Ukraine. Scandinavian Tours [Електронний ресурс]. — URL: <https://www.tui.ua/destinations/scandinavia> (дата звернення: 22.05.2025).
26. Join UP! Nordic Travel Packages [Електронний ресурс]. — URL: <https://joinup.ua/tours/nordic> (дата звернення: 02.06.2025).
27. Феєрія. Фіорди Норвегії [Електронний ресурс]. — URL: <https://feeria.ua/tours/norway-fjords> (дата звернення: 02.06.2025).
28. Феєрія. Фіорди Норвегії [Електронний ресурс]. — URL: <https://feeria.ua/tours/norway-fjords> (дата звернення: 02.06.2025).
29. ЕкоТур Україна. Еко-мандрівка Скандинавією [Електронний ресурс]. — URL: <https://ecotour.ua/scandinavia-eco> (дата звернення: 02.06.2025).
30. Туроператори України. Статистика туристичних напрямів 2024 [Електронний ресурс]. — URL: <https://tourua.org/statistics/2024> (дата звернення: 02.06.2025).

31. Climate Institute. Impacts of Climate Change on Nordic Tourism [Електронний ресурс]. — URL: <https://climateinstitute.org/nordic-tourism-climate> (дата звернення: 02.06.2025).

32. Економічні основи туристичної діяльності [Електронний ресурс]. — URL: https://tourlib.net/books_ukr/pucentejlo34.htm (дата звернення: 10.05.2025).

33. ЕКОГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОТУРИЗМ [Електронний ресурс]. — URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054541.pdf> (дата звернення: 10.05.2025).

34. ТОВ «Автоекоприлад [Електронний ресурс]. — URL: <https://eco.aep.kiev.ua/novini/ekologichnij-turizm-yak-podorozhuvati-bez-shkodi-dlya-prirodi/> (дата звернення: 10.05.2025).